

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Bohuslava Hnízдила a soudkyň JUDr. Brigity Chrastilové a JUDr. Milady Tomkové v právní věci **žalobce: V. D.**, zastoupen Mgr. Alexandrem Vaškevičem, advokátem, se sídlem Františkánská 7, Plzeň, proti **žalovanému: Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 11. 10. 2005, č. j. 60 Az 76/2005 - 38,

takto:

- I.** Kasační stížnost **se zamítá.**
- II.** Ministerstvu vnitra **se** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **nepřiznává.**

Odůvodnění:

Rozhodnutím Ministerstva vnitra (dále též „žalovaný“) ze dne 27. 7. 2005, č. j. OAM - 449/LE - B02 - B02 - 2005, byla žádost žalobce o azyl zamítnuta jako zjevně nedůvodná podle § 16 odst. 1 písm. g) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“). V odůvodnění svého rozhodnutí žalovaný uvedl, že skutečnost uváděnou žalobcem, tedy obavu o svůj život kvůli dlouhodobému vyhrožování soukromými osobami („mafiany“), kterým odmítl platit „výpalné“, nelze důvodům pro udělení azylu podřadit. Motivem nezákonného jednání soukromých osob byla snaha získat finanční prostředky, z čehož je zřejmé, že důvody žalobce pro podání žádosti o azyl jsou odlišné od důvodů pro udělení azylu. Tím jsou podle žalovaného naplněny podmínky § 16 odst. 1 písm. g) zákona o azylu, a žádost žalobce byla zamítnuta jako zjevně nedůvodná.

Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce žalobu, o níž rozhodl Krajský soud v Plzni rozsudkem ze dne 11. 10. 2005, č. j. 60 Az 76/2005 - 38, tak, že ji zamítl. V odůvodnění svého rozsudku se krajský soud vypořádal se všemi žalobními námitkami a ztotožnil se se závěrem žalovaného, že byly splněny podmínky předvídané § 16 odst. 1 písm. g) zákona o azylu, takže pokud žalovaný žádost žalobce zamítl jako zjevně nedůvodnou, nic tím neporušil.

Proti rozsudku krajského soudu podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížnost, v níž důvod podání kasační stížnosti spatřuje v § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), když má za to, že krajský soud nesprávným způsobem posoudil právní otázku, a sice zda je možno na případ stěžovatele vztáhnout ustanovení § 16 odst. 1 písm. g) zákona o azylu, tedy že žádost o udělení azylu žalobcem byla podána zjevně nedůvodně poukazem na to, že se ve své domovské zemi dostal do finančních potíží, kdy vymahači fiktivních dluhů žalobce pronásledovali. Vymahači k vymáhání pohledávky použili osob ze zločineckých struktur a žalobce tak byl ohrožen nejenom na zdraví, ale i na životě. Pokud hledal ochranu státních orgánů před vydíráním, pak zjistil, že i tyto jsou součástí zločineckých struktur a že tak nemá šanci zajistit ochranu své osoby. Z tohoto důvodu žalobci nezbylo než vycestovat ze země a požádat o azyl. Stěžovatel je přesvědčen, že právě s ohledem na shora uvedené je dán důvod k udělení azylu podle § 12 písm. b) zákona o azylu, neboť stěžovatel patří do sociální skupiny nečlenů zločineckých struktur a je těmito strukturami pronásledován právě z toho důvodu, že není členem těchto struktur a domovský stát tuto situaci toleruje. Stěžovatel v této souvislosti upozorňuje na článek 65 metodologické Příručky procedur a kritérií pro přiznání postavení uprchlíka, kde se uvádí, že pronásledování se týká za normálních okolností kroků, které podnikají orgány nějaké země. Může však vycházet také od některých složek obyvatelstva, které nerespektují normy stanovené v zákonech dané země. Tam, kde místní obyvatelstvo páchá diskriminační či jinak postihující činy, mohou být tyto považovány za pronásledování, pokud je orgány vědomě tolerují nebo odmítají, či nejsou schopné zajistit účinnou ochranu.

Další kasační důvod spatřuje stěžovatel v § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s., když tvrdí, že žalovaný nedostatečným způsobem provedl dokazování, a na základě takto zjištěného skutkového stavu nebylo možné ve správním řízení o udělení azylu spravedlivě rozhodovat. Žalovaný zcela nerespektoval situaci stěžovatele, že jako účastník azylového řízení má jen omezené možnosti pro zajištění důkazů o persekuci v domovské zemi, když krajský soud tuto skutečnost ponechal zcela bez povšimnutí.

Rovněž je stěžovatelem poukazováno na § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., když tvrdí, že soud nesprávným způsobem posoudil právní otázku, zda správní řízení, které předcházelo podání žaloby, netrpělo procesní vadou. Stěžovatel je přesvědčen, že i v tomto případě je krajský soud povinen přezkoumat napadené rozhodnutí a správní řízení jemu předcházející z hlediska dodržení procesních předpisů. Stěžovatel tvrdí, že se žalovaný dopustil porušení správního řádu minimálně tím, že nedostatečným způsobem provedl dokazování ve věci. Rozhodnutí žalovaného neodpovídá § 47 odst. 3 správního řádu, když zde uvedené odůvodnění považuje za nedostatečné. S ohledem na tuto skutečnost je tvrzeno, že řízení před správním orgánem trpí vadou, kterou nelze odstranit a je nutno řízení před správním orgánem zopakovat.

Kasační stížností je rovněž napadán způsob, jakým se krajský soud vypořádal s tvrzením žalovaného o neexistenci překážek vycestování. Stěžovatel krajskému soudu vytýká, že přehlédl situaci na jeho straně, kdy stěžovatel svůj návrat do domovské země

nepovažuje vzhledem k chybějící ochraně ze strany policie za bezpečný. Stěžovatel tvrdí, že mu v zemi původu hrozí nebezpečí mučení, nelidského a ponižujícího zacházení. Pokud zjistí státní orgány (rozuměno v zemi původu), že stěžovatel žádal v České republice o azyl, bude stěžovatel podroben persekuci, resp. administrativní šikaně ze strany milice a dalších státních orgánů. Stěžovatel odkazuje na Zprávu MZV USA o dodržování lidských práv za rok 2004 ze dne 28. 2. 2005; stěžovatel má za to, že splňuje zákonné podmínky pro přiznání překážek vycestování podle § 91 zákona o azylu, kterými se žalovaný, ani krajský soud v odůvodnění svých rozhodnutích nezabývali.

Stěžovatel navrhuje napadený rozsudek zrušit a věc vrátit krajskému soudu k dalšímu řízení, zároveň požádal o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

Z vyjádření žalovaného ke kasační stížnosti je patrné, že žalovaný popírá oprávněnost podané kasační stížnosti, neboť se domnívá, že jak jeho rozhodnutí ve věci azylu, tak i rozsudek krajského soudu byly vydány v souladu s právními předpisy.

Nejvyšší správní soud nejprve přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného rozsudku (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), a je podána osobou oprávněnou, neboť stěžovatel byl účastníkem řízení, z něhož napadený rozsudek vzešel (§ 102 s. ř. s.), stěžovatel je zastoupen advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.). V kasační stížnosti se stěžovatel výslovně dovolává důvodu podle § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s., takže kasační stížnost je přípustná.

Nejvyšší správní soud po zjištění, že kasační stížnost je podána včas a že je přípustná, přezkoumá napadený rozsudek vázán rozsahem i důvody kasační stížnosti (§ 109 odst. 2 a 3 s. ř. s.) a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Nezákonnost podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., spočívající v nesprávném právním posouzení věci soudem v předcházejícím řízení, spočívá buď v tom, že na správně zjištěný skutkový stav je aplikován nesprávný právní předpis, popř. je sice aplikován správný právní předpis, ale tento je nesprávně vyložen. Vztah mezi skutkovým zjištěním a právním posouzením lze charakterizovat tak, že jde o aplikaci právní normy na konkrétní případ nebo situaci.

Poskytnutí azylu je zcela specifickým důvodem pobytu cizinců na území České republiky a nelze je zaměňovat s jinými legálními formami pobytu cizinců na území České republiky, tak jak jsou upraveny v zákoně 326/1999 Sb., o pobytu na území České republiky. Azyl je výjimečný institut konstruovaný za účelem poskytnutí ochrany tomu, kdo z důvodů v zákoně stanovených pocítuje oprávněnou obavu z pronásledování ve státě, jehož je občanem. Azyl jako právní institut není (a nikdy nebyl) universálním nástrojem pro poskytnutí ochrany před bezprávím, postihujícím jednotlivce nebo celé skupiny obyvatel. Důvody pro poskytnutí azylu jsou zákonem vymezeny poměrně úzce a nepokrývají celou škálu porušení lidských práv a svobod, které jsou jak v mezinárodním, tak ve vnitrostátním kontextu uznávána. Institut azylu je aplikovatelný v omezeném rozsahu, a to pouze pro pronásledování ze zákonem uznaných důvodů, kdy je tímto institutem chráněna toliko nejvlastnější existence lidské bytosti a práva a svobody s ní spojené, třebaže i další případy vážného porušování ostatních lidských práv jsou natolik závažné, že by na ně bylo taktéž možno nahlížet jako na pronásledování.

Pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu je třeba, aby u žadatele o azyl byly naplněny dvě základní podmínky. První podmínkou je odůvodněný strach z pronásledování. Stěžovatel se domnívá, že tato podmínka je v jeho případě splněna. Podle § 2 odst. 5 zákona o azylu se za pronásledování považuje ohrožení života nebo svobody, jakož i opatření působící psychický nátlak nebo jiná obdobná jednání, pokud jsou prováděna, podporována či trpěna úřady ve státě, jehož je cizinec státním občanem, nebo státu posledního trvalého bydliště v případě osoby bez státního občanství nebo pokud tento stát není schopen odpovídajícím způsobem zajistit ochranu před takovým jednáním. Druhou podmínkou, kterou zákon o azylu vyžaduje, je odůvodněný strach z pronásledování z důvodů příslušnosti k určité sociální skupině. Stěžovatel má za to, že i tato podmínka je u něj naplněna, což dovozuje svou příslušností k sociální skupině „nečlenů zločineckých struktur“, toto tvrzení však uplatnil až v podané kasační stížnosti, v řízení před správním orgánem neuváděl, že by pro svou příslušnost k takto označené sociální skupině byl jakkoli pronásledován, a proto se tím Nejvyšší správní soud s ohledem na § 109 odst. 4 s. ř. s. nemůže zabývat.

Ovšem nad rámec a pouze vzhledem k nestandardnímu vnímání pojmu sociální skupiny ze strany stěžovatele Nejvyšší správní soud připomíná: Zákon o azylu pojem „příslušnosti k určité sociální skupině“ dále nerozvádí, tento termín se objevuje v článku 1 odst. A bod 2 Úmluvy o právním postavení uprchlíků z 28. 7. 1957 a ani tam není upřesněn. Lze však vyjít z praxe soudních rozhodnutí, která se vyčlenila do dvou přístupů, jeden představuje tzv. chráněnou charakteristiku, druhý pak přístup sociální percepce. Prvý klade důraz na nezměnitelnou charakteristiku pro člověka natolik zásadní, že by se jí neměl být nucen vzdát, totiž vrozená (např. pohlaví, etnická příslušnost) nebo nezměnitelná z jiných důvodů (např. historických, povolání, stav). Takto byly generovány např. sociální skupina rodiny, žen, homosexuálů. Se stejným výsledkem přichází i druhý přístup, který zjišťuje, zda skupina je spojena s určitou charakteristikou, která ji identifikuje nebo ze společnosti vyděluje. Ovšem důsledkem těchto dvou přístupů nemusí být vždy shodný náhled tam, kde je sociální skupina charakterizována skutečností, která není vrozená či pro lidskou důstojnost zásadní, např. určitého povolání nebo sociální třídy. Především však role pronásledování není definičním prvkem, jež určuje sociální skupinu, byť fakt pronásledování pomůže k tomu, aby určitá skupina lidí byla jako zvláštní sociální skupina vnímána, resp. může takovou skupinu i vytvořit. Není pak zapotřebí, aby se členové určité sociální skupiny znali, nemusí se vzájemně stýkat, ani tvořit soudržnou skupinu. Určitá sociální skupina je tedy skupina osob sdílející objektivně společnou charakteristiku nebo je alespoň takto společností vnímána. Tato charakteristika má často povahu vrozeného, nezměnitelného rysu nebo je jinak zásadní pro lidskou identitu, svědomí nebo výkon lidských práv dotyčných osob; riziko pronásledování tuto charakteristiku nepředstavuje. V tomto kontextu nelze rozhodně hovořit o sociální skupině „nečlenů zločineckých struktur“, nejenže jde o negativní vymezení, ale především o zcela chybné uchopení tohoto institutu.

V daném případě stěžovatel žádost o udělení azylu odůvodnil obtížemi soukromého charakteru a z toho plynoucí vyhrůžování ze strany soukromých osob, aniž by jakkoli zmiňoval své pronásledování za uplatňování politických práv, případně hrozbu pronásledování z důvodu rasy, náboženství, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání politických názoru ve státě, jehož je občanem.

Žalovaný dospěl k závěru, že stěžovatel neuvěděl žádné skutečnosti, ze kterých by bylo možno dovodit, že byl ve své vlasti pronásledován za uplatňování politických práv a svobod a neuvěděl v případě návratu do vlasti žádnou konkrétní obavu, kterou by bylo možno

považovat za odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo zastávání určitých politických názorů. Skutečnosti uváděné stěžovatelem nelze považovat za pronásledování ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu.

Ke stěžovatelovu tvrzení o způsobu provedení dokazování jako nedostatečného ve smyslu § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s., Nejvyšší správní soud uvádí, že skutková podstata, z níž správní orgán vycházel v napadeném rozhodnutí, je se spisy v rozporu pokud skutkový materiál, jinak dostačující učiněnému správnímu skutkovému závěru, ve spisu obsažený, vede k jiným skutkovým závěrům, než jaké učinil rozhodující orgán. Skutková podstata nemá oporu ve spisech, chybí-li podklad pro skutkový závěr učiněný rozhodujícím orgánem, resp. je nedostačující k učinění správního skutkového závěru. Z textu kasační stížnosti však nelze zjistit, jakými konkrétními vadami mělo trpět řízení před správním orgánem, pro které měl soud napadené rozhodnutí zrušit, a které stěžovatel v řízení před tímto soudem uplatnil. Soud neshledal pro výše uvedené nic, co by svědčilo pro důvod pro podání kasační stížnosti podle § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s.

Důvodem pro podání kasační stížnosti z dalšího důvodu, a to podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., je nepřezkoumatelnost spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popř. v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé. Námitku uplatněnou v tomto ohledu neshledal Nejvyšší správní soud opodstatněnou, když konstatování zůstalo pouze v obecné rovině. Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že rozsudek krajského soudu je dostatečně srozumitelným a přesvědčivým způsobem odůvodněn, pro stěžovatele z něj zcela jasně vyplývá z jakých skutečností soud vycházel a jakými právními úvahami se řídil.

V případě překážky vycestování bylo shledáno, že žalovaný se v odůvodnění svého rozhodnutí řádně s touto otázkou vypořádal a soud v odůvodnění tento postup potvrdil výslovně. S ohledem na to, že povinnost aplikovat § 91 zákona o azylu se neváže na případ, kdy je rozhodováno podle § 16 zákona o azylu, soud nad rámec konstatuje, že Velvyslanectví České republiky v K. opakovaně uvádí, že případnou administrativní šikanu, vyšetřování či souzení osob, které se poté, co jim bylo odmítnuto udělení azylu, vrátily na Ukrajinu, nelze jednoznačně spojit s žádostí o udělení azylu, jejich politickou či občanskou angažovaností. V mnoha případech je aktivita silových složek vyvolána jejich pochybnými ekonomickými aktivitami a navazováním vazeb s objektivně rizikovými skupinami obyvatel, případně příslušností k nim. Trestní zákon Ukrajiny v platném znění nekvalifikuje žádost o azyl nebo jeho získání jako trestný čin. Zákaz vycestování jako trestní sankce není v trestním zákoně ani v zákoně o občanství Ukrajiny uveden. Občanovi, který požádal o azyl v České republice nebo v jiné zemi v případě příjezdu na Ukrajinu nehrozí fyzické nebezpečí, nelidské nebo ponižující jednání, ba dokonce trest smrti.

Nejvyšší správní soud konstatuje, že nebyly zjištěny vytýkané vady správního řízení, pro které měl krajský soud napadené rozhodnutí správního orgánu zrušit. Pokud se po přezkoumání rozhodnutí správního orgánu v intencích soudního řádu správního, onen soud ztotožnil se závěry obsaženými v rozhodnutí žalovaného, když tyto závěry shledal správnými, nezbylo mu, než žalobu proti rozhodnutí správního orgánu zamítnout.

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že důvody uvedené v kasační stížnosti stěžovatele a podřazené pod § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s. nebyly prokázány, a proto podanou kasační stížnost podle § 110 odst. 1 s. ř. s. jako nedůvodnou zamítl.

Za této procesní situace kdy Nejvyšší správní soud o kasační stížnosti rozhodl, se již samostatně nezabýval návrhem na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

Stěžovatel, který neměl v řízení úspěch, nemá právo na náhradu nákladů řízení (§ 60 odst. 1 s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s.). Toto právo by měl žalovaný, který však náhradu nákladů řízení nepožadoval, a z obsahu spisu nevyplývá, že by mu v řízení nějaké náklady vznikly, proto bylo rozhodnuto tak, že žalovanému se náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznává.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 30. ledna 2007

JUDr. Bohuslav Hnízdl
předseda senátu